

پشتیبانی فنی عملیات اطلاعاتی

« دوره عالی رشته اطلاعات »

مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی معاونت آموزش و نیروی انسانی ستاد مشترک سپاه

نام اثر: پشتیبانی فنی عملیات اطلاعاتی

تدوین: محمد حسین روحانی (عضو هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع))

ویراستار علمی: حسن دانشپور

ویراستار ادبی: محمود امیری

با همکاری: معاونت آموزش دانشگاه امام حسین (ع)

طراح جلد: سیدحسین مهدیخواه

طراح رایانه‌ای: مسعود زحلی‌مند

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: مریم السادات موسوی

نویت چاپ: اول (تابستان ۱۳۸۶)

شمارگان: ۲۵۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۹۱-۱۹-۸

-
- کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری و ترجمه برای ناشر محفوظ است (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).
 - این کتاب به‌منظور بهره‌برداری کادر ثابت سپاه پاسداران منتشر گردیده و دسترسی سایر افراد به آن، مجاز نمی‌باشد.

تهران: ستاد مشترک سپاه - معاونت آموزش و نیروی انسانی - مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی؛ تلفن: ۷۷۷۱۷۲۰۳

شماره: ۴۰/۹/۱۱۰۰/س

تاریخ: ۱۳۸۶/۴/۱۸

پیوست:

طبقه‌بندی:

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

« ابلاغیه »

کتاب پشتیبانی فنی عملیات اطلاعاتی که با همکاری معاونت آموزش دانشگاه امام حسین (ع) تدوین گردیده است، برای تدریس آزمایشی در دوره عالی رسته اطلاعات ابلاغ می‌گردد.

رئیس مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی
سرتیپ دوم یاسر مجید اخوان

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ:
 الْمُؤْمِنُ إِذَا مَاتَ وَتَرَكَ وَرَقَةً وَاحِدَةً عَلَيْهَا عِلْمٌ تَكُونُ تِلْكَ الْوَرَقَةُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ سِتْرًا فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ
 هرگاه مومنی از جهان درگذرد و تنها یک برگ کاغذ از خود میراث بگذارد که بر آن دانشی نوشته باشد
 همان یک برگ پرده ای میان او و آتش دوزخ خواهد بود.

(امالی شیخ صدوق ج ۳ ص ۴۰)

بیشگفتار

سرمایه اصلی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انسانی متعهد و متخصص آن است. در واقع نیروی انسانی سپاه، مزیت استراتژیک این نهاد عظیم و مقدس به شمار می‌رود. دوران پرافتخار هشت سال دفاع مقدس نیز این امر را بیش از پیش به اثبات رساند که نیروی انسانی متعهد و مجرب، بیش از هر عاملی در تعیین سرنوشت میدان نبرد نقش دارد. از طرفی حفظ و ارتقای توانمندیها و قابلیت‌های نیروی انسانی در هرسازمان، مستلزم ارائه آموزشهای مستمر و به‌روزرسانی دانش و اطلاعات تخصصی کارکنان آن سازمان است. در فرایند آموزش، برنامه‌ها و کتابهای درسی، یکی از ارکان اساسی است و نقش بسزایی در آموزش و تربیت فراگیران دارد.

(هفت)

به منظور سیاستگذاری، هدایت و ارتقای سطح کیفی برنامه‌های تفصیلی و کتابهای درسی، بنا به دستور سردار فرمانده محترم کل سپاه در سال ۱۳۸۰ «مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی» ایجاد گردید.

این مرکز اهتمام دارد با همکاری نیروها و سازمانها و بهره‌گیری مناسب از استادان، نویسندگان، مترجمان و کارشناسان متعهد و توانمند و رعایت اصول و فرایند علمی مربوط، کتابهای مورد نیاز دوره‌های آموزشی سپاه را با کیفیتی مناسب، تألیف، ترجمه و منتشر نماید. اما به رغم همه تمهیدات و تلاشهای انجام گرفته، بر این باوریم که آثار منتشر شده خالی از اشکال نمی‌باشد. بی‌گمان ارائه نظرات، پیشنهادها و نقدهای سازنده استادان گرامی، صاحب‌نظران ارجمند و دانشجویان عزیز، پشتوانه و سرمایه اصلی این مرکز بوده و ما را در رفع اشکالها و نواقص این کتاب و آثار آتی یاری خواهد نمود. خواهشمند است با ارائه نظرات خود، بهترین هدیه را به این مرکز اهدا فرمایید.

«مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتابهای درسی»

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
-------	----

فصل اول- کلیات

هدف کلی و هدفهای رفتاری	۱۸
۱- تعاریف و اصطلاحات	۲۰
۲- آزمون پیشرفت تحصیلی	۲۳

فصل دوم - گریم و چهره‌نگاری

هدف کلی و هدفهای رفتاری	۲۶
۱- آشنایی با ابزار و مواد لازم	۲۷
۲- فنون اساسی گریم	۲۹
۳- ریش و علایم ویژه	۳۸
۴- کاربرد گریم در اطلاعات	۴۷
۵- چهره و قیافه‌شناسی	۵۵
۶- آزمون پیشرفت تحصیلی	۶۲

فصل سوم - انگشت‌نگاری

هدف کلی و هدفهای رفتاری	۶۶
۱- بیولوژی خطوط انگشت	۶۷
۲- وسایل و لوازم انگشت‌نگاری	۷۰

۳- کاربرد انگشت‌نگاری در امور اطلاعاتی..... ۷۱

۴- آزمون پیشرفت تحصیلی..... ۹۴

فصل چهارم - جعلیات

هدف کلی و هدفهای رفتاری..... ۹۸

۱- ابزار جعل اسناد..... ۹۹

۲- کاربرد اطلاعاتی اسناد جعلی..... ۱۰۶

۳- آزمون پیشرفت تحصیلی..... ۱۰۷

فصل پنجم - قفل و رمز

هدف کلی و هدفهای رفتاری..... ۱۱۰

۱- انواع قفل..... ۱۱۱

۲- روشهای باز کردن قفلها..... ۱۱۴

۳- دستورالعمل تغییر رمز قفلها..... ۱۱۶

۴- آزمون پیشرفت تحصیلی..... ۱۱۷

فصل ششم - عکاسی و فیلمبرداری

هدف کلی و هدفهای رفتاری..... ۱۲۰

۱- تاریخچه..... ۱۲۱

۲- اصول عکاسی..... ۱۲۵

۳- دوربین دیجیتال..... ۱۲۸

۴- فیلم فوری چگونه کار می‌کند..... ۱۳۳

۵- کاربرد عکاسی در فعالیتهای اطلاعاتی و حفاظت اطلاعاتی..... ۱۳۴

۶- آزمون پیشرفت تحصیلی..... ۱۳۹

فصل هفتم - مونتاز

- هدف کلی و هدفهای رفتاری ۱۴۶
- ۱- مونتاز در عکاسی ۱۴۷
- ۲- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۵۲

فصل هشتم - نامرئی نویسی

- هدف کلی و هدفهای رفتاری ۱۵۴
- ۱- ابزار و موارد نامرئی نویسی ۱۵۵
- ۲- برخی روشهای ظاهر کردن نوشته های نامرئی ۱۶۳
- ۳- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۶۳

فصل نهم - میکروفون گذاری

- هدف کلی و هدفهای رفتاری ۱۷۰
- ۱- شنود با جاسوسی الکترونیکی (EW) ۱۷۱
- ۲- انواع شنود و راههای مقابله با آن ۱۷۳
- ۳- انواع میکروفون ۱۷۸
- ۴- کاربرد اطلاعاتی ۱۸۲
- ۵- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۹۱

فصل دهم - کنترل مکاتبات

- هدف کلی و هدفهای رفتاری ۱۹۴
- ۱- کنترل مکاتبات (سانسور) ۱۹۵
- ۲- روشهای باز کردن پاکت پستی ۱۹۶
- ۳- کاربرد اطلاعاتی ۱۹۸
- ۴- آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۹۹

کتابنامه ۲۰۱

مقدمه

برای اجرای عملیاتهای مختلف از جمله عملیات پشتیبانی و خدماتی، عملیات مالی و اداری، عملیات رزمی، عملیات اطلاعاتی و ... اقداماتی صورت می‌گیرد که لازم است قبل از اجرای هر اقدامی نیازها و پشتیبانیهای عملیات در نظر گرفته شود. این نیازها و پشتیبانیها از بهره‌برداری تجهیزات فنی گرفته تا آموزش و اموری خواهد بود که اجرای عملیات را با موفقیت توأم می‌سازد.

در عملیات اطلاعاتی نیز به تناسب نوع عملیاتی که باید انجام شود به ابزار و تجهیزات فنی و سایر اقلام پشتیبانی نیاز است؛ از جمله اموری که عملیات اطلاعاتی را پشتیبانی می‌کند آموزشهایی است که مجریان عملیات، باید فراگیرند.

این آموزشها به تناسب نیازهایی که در شرح وظایف مشاغل رسته اطلاعات منظور شده، در قالب دروس مختلف، خود را نمایان می‌سازند؛ از جمله می‌توان از درس ۲ واحدی «پشتیبانی فنی عملیات اطلاعاتی» نام برد که در مقطع کارشناسی برای رشته اطلاعات با گرایش مقاومت ارائه می‌شود.

عناوین و سرفصلهای این درس بیان‌کننده آن است که برخی مشاغل اطلاعاتی نیازهای آموزشی مربوط به وظایف شغلی خود را در فراگیری محتوای درسی با همین عناوین و سرفصلها دیده‌اند. از این رو برعهده کارشناسان امور آموزشی است تا نیازهای آموزشی را برای فراگیران به صورت کتاب درسی، جزوه و متون آموزشی فراهم آورند.

از آنجا که منابع، مأخذ، کتابها، مقالات و نشریاتی در زمینه آموزشهای اطلاعاتی بویژه در خصوص عملیات اطلاعاتی به صورت آشکار منتشر نمی‌شود از این رو دسترسی به آن دسته از منابع آموزشی که به نحوی پشتیبانی‌کننده عملیات اطلاعاتی باشند بسیار مشکل است. نگارنده از میان انبوه کتابها، مقالات و نشریات با موضوعات کاربردی، مطالبی را انتخاب کرده و از آنجا که برای تهیه این نوع کتابها با توجه به پراکندگی موضوعات برابر سرفصلها، الگویی نیز وجود نداشت، به تناسب اهداف رفتاری هر یک از نیازهای آموزشی و شرح وظایف شغلی برای هر کدام از مشاغل مورد نظر و در چهارچوب عناوین و سرفصلهای مصوب درس مربوطه، مطالب و موضوعات انتخاب‌شده، آماده بهره‌برداری شده‌اند.

باید اذعان داشت تعیین حدود موضوعات برابر سرفصلها و حجم کتاب، هرگونه اقدامی را برای ارائه مطالب بیشتر و توضیحات اضافی محدود می‌کرد. به هر حال با حوصله زیاد و وسع علمی کم برآن شدیم تا کتابی ارائه شود که عناوین و موضوعات آن همانند سرفصلهای مصوب درس مذکور باشد و آنچه عرضه می‌شود، در چهارچوب اهداف کلی و رفتاری عناوین درسی قرار گیرد و پاسخگوی نیازهای آموزشی برخی از مشاغل اطلاعات باشد.

این کتاب در ده فصل جداگانه با موضوعات متنوع تهیه شده است که هر فصل و موضوعی به تنهایی قادر به پشتیبانی عملیات اطلاعاتی در نوع خود خواهد بود. هر چند که به تناسب نوع عملیات اطلاعاتی، می‌توان از یک یا چند موضوع به تناسب نوع عملیات اطلاعاتی استفاده کرد. عناوین سرفصلها بدین شرح است:

در فصل یکم کلیاتی در خصوص پیشرفتهای علمی و تکنیکی بشر و تأثیر آن بر کیفیت عملیات اطلاعات ارائه شده است؛

در فصل دوم دانشجویان با نحوه گریم، شناخت مواد و ابزار و روش گریم کردن افراد آشنا می‌شوند تا در صورت نیاز بتوانند سوژه گریم‌شده را شناسایی کنند؛

در فصل سوم دانشجویان با اثربرداری آثار باقیمانده از انگشت در صحنه جرم، اجساد، آثار پا و ابزارهای انگشت‌نگاری و کاربرد آن در امور اطلاعاتی آشنا می‌شوند؛

در فصل چهارم دانشجویان با ارزش اسناد، جعل سند و ابزار مورد نیاز جعل شامل مهر و انواع آن و مراحل ساخت مهرها آشنا می‌شوند؛

در فصل پنجم انواع قفلها از نظر نوع و خانواده قفل و روشهای باز کردن قفلهای رمز به دانشجویان آموزش داده می‌شود تا با اینگونه مسائل آشنا شوند؛

در فصل ششم فراگیران با عکاسی و فیلمبرداری و کاربردهای اطلاعاتی آنها آشنا می‌شوند؛

در فصل هفتم مونتاژ در عکاسی و فیلم و کاربردهای آنها در اطلاعات بیان می‌شود تا دانشجویان با اینگونه امور آشنا شوند؛

در فصل هشتم فراگیران با نامرئی‌نویسی و کنترل مکاتبات نامرئی به منظور بهره‌برداریهای اطلاعاتی آشنا می‌شوند؛

در فصل نهم شنود و میکروفون‌گذاری و روشهای مقابله با آنها شرح داده شده است؛

در فصل دهم فراگیران با شیوه‌های کنترل مکاتبات و کشف موارد کنترل‌شده آشنا می‌شوند.

نگارنده امیدوار است که خوانندگان گرامی نقایص و معایب کتاب را بر او ببخشند؛ زیرا دسترسی به منابع بسیار محدود بوده است. قسمتی از آنچه در پیش روی دارید حاصل زحماتی است که بسیاری از دانشجویان عزیز به صورت فردی و جمعی با انجام مطالعات و تحقیقات در طی سالیان گذشته فراهم آورده‌اند که جای بسی تقدیر و تشکر دارد. از صاحب‌نظران و کارشناسان تقاضا می‌شود با رهنمودهای خود موجباتی را فراهم آورند تا انشاء الله در چاپهای بعدی ضمن رفع نقایص موجود برگزین کتاب نیز افزوده شود. مسلماً اقدام به تدوین اینگونه کتابها آغاز خوبی خواهد بود برای آنان که در هر یک از موضوعات مذکور تخصص لازم را دارند و قادرند مطالبی جامع‌تر و مفیدتر را ارائه نمایند.